اسدا... قره‌خانی نماینده مردم علی‌آباد کتول در مجلس شورای اسلامی می گوید: هیچ سختی کاری بیشتر از سختی کار در معدن نیست و این افراد در عمق یک‌هزار و ۷۰۰ متری در دل کوه با اضطراب و خطر، عملیات استخراج را انجام می دهند و ما باید پیگیر حق سختی کار این کارگران باشیم. وی تاکید می کند: در زمانی، جنگ تن به تن مسئله اصلی بود اما امروز مشکلات معدن کاران به عنوان جنگ کنونی ما محسوب می شود.

هیچ سختی کاری بیشتر از سختی کار در معدن نیست

تراژدی کارگران معدن

دانش پور - دو تا مردمک براق آن وسط ها برق می زند. دیوارها سیاهند و صورت ها هم سیاه‌تر از دیوارها. داخل تونل تنگ و تاریک، تنها روشنایی موجود چراغ های پیشانی بندی است که کارگران بسته اند. معدن بیشتر شبیه به حفره ای است که داخل آن، ابعاد مختلفی دارد. گاهی تبدیل به دالانی گشاد می شود که به راحتی می توان از آن عبور کرد، نفس کشید و نفس ذخیره کرد و بخش دیگر همان قسمت تنگ و تاریک است که گاهی فقط یک نفر دراز کش در آن حرکت می کند. ترس دارد حتی اگر بخواهی به داخل حفره نگاه کنی «اگر آن تو گیر کند چه می شود»... حتی نمی توان به این فکر کرد که می شود با باز کردن حفره؛ راه نجاتی ایجاد کرد؟ قطعا اگر می شد قبل تر ها انجامش می دادند.

این ها حرف های کارگری است که سال ها صبح تا شبش و حتی گاهی شیفت های شبانه اش، داخل همین حفره های کوچک و بزرگ گذشته است. شاید چیزی حدود ۱۵ سال. برای خودش یک عمر است.

■ **کاری سخت با حقوقی بخور و نمیر**

کارهایی هستند که عنوان مشاغل سخت و زیان آور را با خود یدک می کشند. بعضی کارها فقط سخت اند اما بعضی ها زیان آور هم هستند. بخواهی نخواهی هزار و یک نوع بیماری و آسیب پشت بندش نصیبت می شود. شاید به همین دلیل هم نیاز مند خیلی رسیدگی های ویژه است. مثلا همین معدن کاران. هم شغلشان به شدت سخت است و هم به وفور زیان آور اما چون در دسترس نیستند، کمتر کسی حواسش به آن‌ها هست، خودشان هم آن قدر داخل همان حفره های سیاه کار دارند که یادشان می رود خواسته هایشان را به کسی بگویند. گاهی حتی فکر می کنند همین که کارفرما حقوقی بخور و نمیر به آن‌ها بدهد دیگر نباید صدایشان در بیاید. حتی یادشان می رود که جانشان در خطر است اگر داخل همان حفره های تنگ، ایمنی نداشته باشند.

همین است که یک روز طرف های ظهر که می شود خبر می آید ده ها معدن چی در داخل یکی از همان حفره ها در عمق ۱۵۰۰ متری زمین گرفتار شده اند، مظلومانه و دلخراش.

■ **مرگ کسب و کار ماست**

«وقوع انفجاری هولناک در معدن زغال سنگ شهرستان آزادشهر، کارگران زیادی را در عمق زمین حبس کرد.» هنوز آمار کشته شده‌ها به طور دقیق معلوم نشده است. شاید چیزی حدود ۳۰ کارگر معدن. تعداد مصدومان هم که از این اعداد و ارقام خیلی بیشتر است.»

ساعت ۱۲:۰۵ است که در "معدن زغال سنگ زمستان یورت" در ۱۴ کیلومتری شهرستان آزادشهر و در ۹۰ کیلومتری گرگان حادثه ای رخ می دهد. حادثه آن قدر شدت دارد که همه تیم های امدادرسانی بسیج می شوند و به کمک آن ها می روند. در همان ابتدا کارگرانی که توانسته اند بیرون بیایند، می گویند ۸۰ کارگر داخل معدن هستند. مدیرعامل جمعیت هلال احمر گلستان می گوید: وجود گاز زیاد در تونل ورودی معدن، دسترسی به کارگران محبوس شده را دشوار کرده است. مسئولان هر کدام جدا جدا پیام تسلیت می فرستند و دو وزیر از جانب دولت برای رتق و فتق امور به محل حادثه می روند و در آن شرایط خاص، یادشان می آید که وعده دهند معوقات و مطالبات معدنچیان به سرعت پرداخت می شود. فردایش، صبح چهارشنبه ۱۳ اردیبهشت تیتر روزنامه ها می شود: "تراژدی در گلستان"، "فاجعه معدن"، "گلستان کارگران ایرانی"، "مرگ کسب و کار ماست" و...

کار از کار گذشته است. امکانات نداشته، ایمنی نبوده و انفجاری که به خطارخ می دهد، به قیمت جان کارگران تمام می شود. همه یادشان می آید که کار در معدن جزو مشاغل سخت و زیان آور است. مثل آتشنشانی، مثل پرستاری، مثل خبرنگاری و مثل... اما نامناسب بودن شرایط کاری، مشکل همیشگی آنان و خطراتش دائمی و لحظه ای است. شدت و بوی گاز در درون تونل های معدن از دو سه روز پیشتر کارگران را آزار داده بود اما زنگ خطر آن به گوش کسی نرسید.

این را کارگرانی می گویند که شانس داشته اند و زنده بیرون آمده اند. نداشتن ایمنی، پرداخت نشدن حقوق و حق بیمه، بخشی از مشکلات کارگران معدن است که کاری برای آن نشده است. این گفته یکی از کارگران معدن گلستان است که می گوید: «تاوقتی در معدن هستیم زغال ما را سیاه می کند و وقتی به خانه می رویم با نداشته ها و کمبودهایمان، روسیاه خانواده مان می شویم. ۱۱ ماه است که حقوق طلبکاریم، آن هم حقوق ۹۰۰ هزار تومانی و کارفرمایی که حتی بیمه را کامل نمی ریزد مثل سال قبل که ۵ ماه بیشتر بر ایمان حق بیمه پرداخت نکرد.»

■ **کمیته حقیقت یاب**

اما اکنون هم که کار به اینجا کشیده مثل تمام حوادث دیگر می گویند عامل انسانی باعث و بانی این اتفاق بوده است. می گویند باعث تمام این اتفاقات مرگبار، جرقه ای بوده که یک کارگر ایجاد کرده است. با این که کارگران می گویند بوی گاز را چند روزی حس کرده اند اما کسی به حرفشان اهمیتی نداده است.

این وضعیت ایمنی در معدنی است که می گویند در سال ۹۳ "واحد نمونه معدن زیرزمینی" شده است. حال با وصف رعایت تمام نکات ایمنی! خوش حسابی! و رعایت حق و حقوق کارگران! حساب کنید وضعیت معدن های دیگر چه خواهد بود؟

حالا هم که کار به اینجا رسیده است، برای بررسی عوامل انفجار "زمستان یورت گلستان" و البته به منظور جلوگیری از مقصر عنوان کردن کارگران، کمیته حقیقت یاب تشکیل شده و اکنون اولین اظهار نظرهای این کمیته بر این مبنا استوار است که کوتاهی وزارت صنایع، اداره کار و نظام مهندسی معدن در این حادثه مرگبار محرز است. به گفته نماینده قائم‌شهر و عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس، احتمال این که انگ مقصر جلوه دادن کارگران و ایجاد جرقه توسط یکی از کارگران در این حادثه پررنگ شود وجود دارد.

عبدا... رضیان می گوید: اما من این را عامل وقوع این ماجرا نمی دانم. ما داخل تونل هم رفتیم و دیدیم که دستگاهی که به معدن آمده، بعد از حادثه نصب شده است. بنابراین از نظر ما وزارت صنایع، اداره کار و امور اجتماعی گلستان و نظام مهندسی معدن در مجموعه استان در این اتفاق دخیل هستند. آن‌ها باید ایمنی این معدن را تامین و بر آن نظارت می کردند. از طرفی سازمان تامین اجتماعی هم باید وضعیت بیمه کارگران را کنترل می کرد.

■ **از ایمنی خبری نیست**

اما حتی اگر کارگری هم در بروز این حادثه مقصر باشد نمی توان چشم از نبود ایمنی در این معادن فروبست. همان طور که یکی از بازرسان مجمع عالی نمایندگان کارگران کشور می گوید: بیشتر کارگاه های معدن، قدیمی و بدون ایمنی کار هستند و کارگران معادن از سر نیاز خود در این کارگاه های بدون ایمنی مشغول کار ند امام قلی تبار می افزاید: دو روز قبل از وقوع حادثه کارگران متوجه شده بودند که معدن نشت گاز دارد و بازرسان کار، نیم ساعت قبل از حادثه در این کارگاه حضور داشتند.

وی می افزاید: ضعف سیستم بازرسی عامل اصلی بروز حادثه است. کارگاه یورت آزادشهر مجهز به سیستم نشت گاز نبوده است. با وجود این که کارگران دو سه روز قبل هم به کارفرما و هم به اداره کار شهرستان این مشکل را اطلاع داده بودند اما اقدامی انجام نشد.

ضمن آن که حضور بازرسان غیر متخصص هم در کارگاه های کشور بدون تجهیزات لازم ایمنی تنها برای رفع تکلیف است.

بازرس مجمع عالی نمایندگان کارگران کشور بیان می کند: متاسفانه تعدادی از کارگران معدن که برای نجات سایر همکاران خود، بعد از وقوع حادثه مراجعه کردند نیز در معدن جان باختند. ساز و کار مشخصی برای زندگی کارگران وجود ندارد. روزی وجود ندارد که از مظلومیت جامعه کارگری صدایی شنیده نشود. حتی همین کارگران معدن آزادشهر ۱۷ ماه حقوق معوق دارند و تحت پوشش بیمه هم نیستند.

■ **حقوق ۸۰۰-۷۰۰ هزار تومانی**

شنیدن درد دل کارگران، خود وجه دیگری از مظلومیت کارگران معدن را روشن می کند. یکی از این کارگران از شیفت های کاری ۱۰ ساعته می گوید که ۴ ساعت بیش از حد مجاز است. اکبری می گوید: همه می دانند که کار معدن از سخت ترین کارهاست اما کافی است از همکاران من بپرسید حقوقشان چقدر است. حتی برخی از آن ها ۸۰۰-۷۰۰ هزار تومان می گیرند. ما خیلی کار کنیم و اضافه کار هم بگیریم و زمان بیشتری را داخل معادن بگذرانیم، کمی بیشتر از یک میلیون تومان می گیریم. آن وقت تصور کنید با تمام سختی کار و مشکلات و بیماری هایی که بدون شک بعدها گرفتارش می شویم باید در این شرایط کار کنیم.

وی اضافه می کند: وضعیت بد حقوقی معدن کاران فقط مختص ایران است. اگر مقایسه ای بین حقوق معدن کاران دیگر کشورها داشته باشید متوجه می شوید که ما در ایران حتی یک دهم آن ها هم حقوق نمی گیریم. یعنی حداقل پایه حقوق مصوب قانون کار. به خصوص آن که همین حقوق حداقلی نیز همیشه با تاخیر دو تا سه ماهه پرداخت می شود. به گفته این کارگر با وجود تمام سختی کار معدن، از دست دادن کار درد دیگری است که کارگران معدن با آن مواجه اند. چرا که قراردادهای کاری یک ساله، شش ماهه و حتی سه ماهه، کارگران را با نداشتن امنیت شغلی روبه رو می کند حتی برخی از شرکت های پیمانکاری اصلا قراردادی با نیروهای خود منعقد نمی کنند.

یک سرپرست کارگاه شرکت پیمانکاری معدن نیز در پاسخ به این سوال که آیا حقوق معدنکاران بر اساس نوع سختی کار پرداخت می شود؟ توضیح می دهد: اگر چه قانون طبقه بندی شغلی مصوب شده است اما بیشتر پیمانکاران چون در مناقصه ها، قیمت کار پایینی را برای برنده شدن پیشنهاد می دهند، قراردادی که بسته می شود هم بر مبنای قیمت پایین است.

این در حالی است که باید قراردادهای میان کارفرما و پیمانکاران بر اساس طبقه بندی شغلی منعقد و از پیمانکاران نیز خواسته شود تا حقوق نیروهای معدن کار را بر اساس همین قانون یاد شده، بپردازند اما پیمانکاران مجبور هستند که حداقل حقوق را به نیروهای معدن کار خود پرداخت کنند و بی توجه از کنار این قانون عبور می کنند. وی می گوید: شرایط نامناسب و ناامن محیط کار برای کارگران، تکنسین ها و کارشناسان معدن، گرد و خاک، آلودگی صوتی، صعب العبور بودن مسیرهای تردد و پایین بودن حقوق و گاهی نپرداختن ماه ها حقوق آن ها از دغدغه های کارگران معدن است.

به گفته وی معمولا شرکت کارفرما هزینه سختی کار را در قراردادها با پیمانکار منعقد نمی کند و پیمانکار نیز سختی کار را برای نیروهای معدنکار به تامین اجتماعی نمی پردازد و آن ها چاره ای جز این ندارند که حق بیمه ۴ درصدی سختی کار و حق بیمه تکمیلی خود را از جیب بپردازند.

■ **باید پیگیر حق سختی کار کارگران باشیم**

جالب است که حتی نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عنوان قانون گذاران کشور، به خوبی در جریان این ماجراها هستند اما این که چرا برای احقاق حق کارگران معدن و نظارت بر قوانین کاری نمی کنند، جای سوال دارد! نماینده مردم علی‌آباد کتول در مجلس شورای اسلامی می گوید: هیچ سختی کاری بیشتر از سختی کار در معدن نیست و این افراد در عمق یک هزار و ۷۰۰ متری در دل کوه با اضطراب و خطر، عملیات استخراج را انجام می دهند و ما باید پیگیر حق سختی کار این کارگران باشیم.

اسدا... قره‌خانی درباره پرداخت معوق حقوق معدنچیان خاطرنشان می کند: در ماه های اخیر ۶ ماه از حقوق این کارکنان پرداخت شده بود و ۳ ماه از حقوق آن ها باقی مانده است اما با این حال با توجه به زحمات و تلاش بی وقفه این کارگران، باید پیمانکاران تلاش کنند تا حق و حقوق معدنچیان به تعویق نیفتد. وی درباره سوء مدیریت پیمانکاران معدن خاطرنشان می کند: مسئولان باید در مراحل نخست نسبت به واگذاری طرح ها به بخش خصوصی دقت لازم را داشته باشند و اگر پیمانکاری در این زمینه، تجربه و توان مالی و فنی لازم را ندارد نباید از وی در این بخش استفاده شود.

قره‌خانی یادآور می شود: گاه اتفاق می افتد در برخی از واگذاری های امکانات دولتی که به صورت مزایده به بخش خصوصی انجام می شود، پیمانکار برای رسیدن به این امکانات، آن را با پیشنهاد بالاترین قیمت مزایده دریافت می کند اما پس از مزایده، پیمانکار متوجه می شود که این کار از نظر محاسبات مالی مقرون به صرفه نیست و به ناچار از حقوق و مزایا و تجهیزات و امکاناتی که در زمینه ایمنی کار نیاز است استفاده شود، صرف نظر می کنند.

قره‌خانی درباره حقوق بازنشستگان می افزاید: برای نخستین بار در مجلس شورای اسلامی، مجمع نمایندگان برای افزایش حقوق بازنشستگان از طریق بودجه سال جاری وارد شده و توانست پس از چندین سال مشکلات این قشر را برطرف کند.

وی تاکید می کند: در زمانی، جنگ تن به تن مسئله اصلی بود اما امروز مشکلات معدن کاران به عنوان جنگ کنونی ما محسوب می شود.

قره‌خانی می افزاید: همه مسئولان چه در قوه مقننه و چه قوه مجریه، وظیفه دارند در حال حاضر که کارگران با اخلاص و شهامت در تولید و اقتصاد کشور نقش تاثیرگذاری دارند با تمامی قوا و ظرفیت از آن‌ها حمایت کنند. اگر این حمایت انجام نشود مطمئنا در هر منطقه کشور، کارگاه های تولیدی یکی پس از دیگری تعطیل خواهد شد و این مسئله به اقتصاد و تولید کشور آسیب زیادی وارد می کند.

در قانون کار آمده است: «معدنکاری جزو مشاغل سخت و زیان آور تلقی می شود». در ماده ۵۲ قانون کار نیز تصریح شده: «کارگران معادن نباید بیشتر از ۶ ساعت در روز و ۳۶ ساعت در هفته فعالیت کنند». کارگران اما چیز دیگری می گویند. مردمک چشم‌های کارگران در داخل دالان‌های سیاه معدن، همچنان برق می زند! زندگی ادامه دارد.